

Lek. dent. Julia Reymond

Ocena uwarunkowań efektu terapeutycznego
w złamaniach wyrostka kłykciowego żuchwy
w materiale Kliniki Chirurgii Czaszkowo-Szczękowo-Twarzowej
Chirurgii Jamy Ustnej i Implantologii WUM
w latach 2002-2016

**Rozprawa na stopień doktora nauk medycznych
w zakresie stomatologii**

Promotor: dr hab. n. med. Artur Kamiński

Promotor pomocniczy: dr n. med. Zygmunt Stopa

Klinika Chirurgii Czaszkowo-Szczękowo-Twarzowej
i Implantologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Obrona rozprawy doktorskiej przed Radą Dyscypliny Nauk Medycznych
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Warszawa 2020

STRESZCZENIE

Wybór metody leczenia złamań wyrostka kłykciowego jest przedmiotem żywych kontrowersji, mimo licznych doświadczeń związanych zarówno z metodami zachowawczymi, jak operacyjnymi. Poświęcona temu zagadnieniu jest niniejsza rozprawa. Stanowi ona owoc poszukiwań literaturowych oraz analizy pacjentów Kliniki.

Badanie miało charakter retrospektywny i zostało przeprowadzone w oparciu o standardową dokumentację medyczną. W latach: 2002-2016 w Klinice Chirurgii Czaszkowo-Szczękowo- Twarzowej, Chirurgii Jamy Ustnej i Implantologii Akademii Medycznej w Warszawie (następnie Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego) zaopatrzone 1051 chorych z jednostronnym złamaniem wyrostka kłykciowego żuchwy. Wśród nich było 860 mężczyzn i 191 kobiet. Analizowane dane obejmowały dane demograficzne, czas urazu, czas odroczenia leczenia, metodę leczenia, czas leczenia oraz czynnościową ocenę stanu narządu żucia (występowanie dolegliwości bólowych, amplitudę odwodzenia żuchwy, zaburzenia zgryzowe i nieprawidłowy tor odwodzenia żuchwy). Zmienne po wstępnym opracowaniu i uporządkowaniu poddano analizie matematycznej z zastosowaniem programu Statistica 10.

Średni wiek kobiet (38,61 r.ż.) był istotnie wyższy niż średni wiek mężczyzn (32,0 r.ż.). W 333 przypadkach złamanie wyrostka kłykciowego żuchwy było złamaniem pojedynczym, u 718 pacjentów złamaniu wyrostka kłykciowego żuchwy towarzyszyły inne złamania. Złamaniom pojedynczym wyrostka kłykciowego towarzyszyły głównie złamania masywu szczękowo-sitowego zaś złamania mnogie były zlokalizowane głównie w obrębie żuchwy. W 43,1% przypadków złamanie zlokalizowane było po stronie prawej, a w 56,9% po stronie lewej. U 39,87% pacjentów zastosowano leczenie zachowawcze, a u 60,13% operacyjne. Czas leczenia chirurgicznego był istotnie dłuższy niż czas leczenia zachowawczego. W podgrupach według płci wykazano istotne różnice częstości występowania poszczególnych kategorii okoliczności urazu. Pobicie zdecydowanie dominowało jako przyczyna urazu w podgrupie mężczyzn, natomiast u kobiet oprócz pobicia stosunkowo częstymi przyczynami były uraz w wyniku wypadku komunikacyjnym oraz po upadku z własnej wysokości.

Wykazano istotną statystycznie korelację pomiędzy warunkami zgryzowymi przed zaopatrzeniem a po zaopatrzeniu (wynosząca 0,56), co wskazuje na to, że warunki zgryzowe bezpośrednio po urazie istotnie korelują z tymi po zaopatrzeniu, czyli im są lepsze przed leczeniem, tym lepsze są także po leczeniu.

W dalszym etapie analiz sposób przedstawiania oceny czynnościowej stanu narządu żucia przed i po leczeniu uproszczono, wyróżniając jedynie stan prawidłowy i nieprawidłowy czyli opisaną powyżej skalę zerojedynekową. Tak uzyskano 4 zmienne określające stan narządu żucia, które przyjmowały wartości od 1 do 2, przy czym "1" oznaczała normę a „2” patologię. Były to: tor odwodzenia żuchwy 1 - prawidłowy, 2 - nieprawidłowy, ból 1 - bez dolegliwości bólowych 2 - występowanie dolegliwości bólowych, zgryz 1 - prawidłowy, 2 - nieprawidłowy, odwodzenie żuchwy 1 - prawidłowe, 2 - nieprawidłowe. Zsumowana punktacja czterech zmiennych przed i czterech zmiennych po leczeniu dała dwie nowe zmienne: „stan narządu żucia przed leczeniem” oraz „stan narządu żucia po leczeniu”. Przyjmować one mogły wartości w postaci liczb całkowitych w zakresie od 4 do 8. Dały one podstawę do wyprowadzenia jeszcze jednej zmiennej pochodnej, opisującej, o ile można tak powiedzieć, efekt leczenia netto, która określono pojęciem: „zysk terapeutyczny”. Zmienną tę obliczano poprzez odjęcie wartości „stan narządu żucia po leczeniu” od zmiennej „stan narządu żucia przed leczeniem”. Zmienna ta mogła przyjmować wartości w postaci liczb całkowitych w zakresie od -4 do +4.

Po scaleniu danych wykazano, że zysk terapeutyczny korelował dodatnio ze stanem przed leczeniem (wartość współczynnika Spearmana 0,62), a ujemnie ze stanem narządu żucia po leczeniu (wartość współczynnika Spearmana -0,51). Oznacza to, że zysk ten był tym większy, im gorszy był stan anatomiczny i czynnościowy narządu żucia przed leczeniem, a lepszy po leczeniu.

Przeprowadzone badania pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Przyczyny złamania istotnie różniły się u pacjentów płci męskiej i żeńskiej. W populacji męskiej wyraźnie dominowało pobicie. Wśród kobiet najczęstszą przyczyną złamań był upadek i pobicie.
2. Po zastosowanym leczeniu u chorych zaopatrywanych chirurgicznie istotnie częściej stwierdzano prawidłowe warunki zgryzowe oraz prawidłowy zakres odwodzenia żuchwy w porównaniu z chorymi zaopatrywanymi zachowawczo.
3. Prawidłowe warunki zgryzowe po leczeniu najczęściej stwierdzano w grupie leczonej chirurgicznie z dostępu wewnątrzustnego z asystą endoskopu.
4. Pacjenci leczeni chirurgicznie z dojścia zewnątrzustnego istotnie rzadziej zgłaszali dolegliwości bólowe po zabiegu w porównaniu do grupy leczonej metodą wewnątrzustną z asystą endoskopu.

5. Czas hospitalizacji chorych leczonych metodą chirurgiczną był istotnie dłuższy w porównaniu do czasu hospitalizacji pacjentów leczonych zachowawczo.
6. Czas hospitalizacji chorych leczonych chirurgicznie z dojścia wewnątrzustnego z asystą endoskopu był istotnie krótszy w porównaniu do czasu hospitalizacji pacjentów leczonych przy zastosowaniu dostępu zewnątrzustnego.

Kierownik Zakładu Transplantologii
i Centralnego Banku Tkanek

[Signature]
dr hab. n. med. Artur Kamiński

dr n. med. Zygmunt Stopa
otołaryngolog
specjalista chirurgii szczękowej
9004845

[Signature]
Julie Lejand